

Historie Dolního Žandova a okolí

Dolní Žandov – historie v souvislostech

Osídlení Dolního Žandova je starobylé, prokazatelně je ves doložena písemnými zdroji z 11. století. V té době bylo Chebsko osidlováno německými kolonizátory. Před několika lety bylo

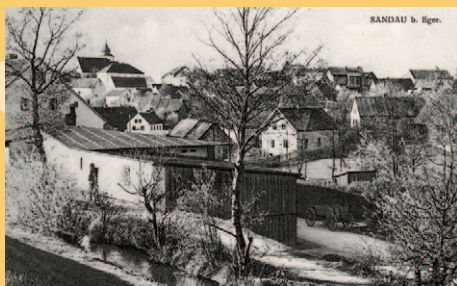
v těsné blízkosti Dolního Žandova identifikováno staré keltské hradiště, které čeká na rozsáhlejší archeologický průzkum. Je tedy velmi pravděpodobné, že území Kynžvartu a Žandova bylo v posledních stoletích před Kristem osídleno keltskými kmeny. Největší keltské sídlo bylo v nedalekém Chebu.

V 11. a 12. století bylo Chebsko kolonizováno Němci. Chebský hrad se stal za Fridricha Barbarossy falcí rodu Štaufů a důležitým opěrným bodem jeho moci. V okolí Chebu byla řada tvrzí a hradů, z nich se dochovaly Libštejn, Seeberg, Vildštejn nebo Starý Kynšperk, dnešní Starý Hrozňatov. Žandov spolu s Kynžvartem spadal v 10. století do sféry vlivu blahoslaveného Hroznaty a později tepelského kláštera. Toto území tak patřilo k Českému království, ale leníky byly většinou německé rody.

Mezi léty 1261 a 1278, za vlády Přemysla Otakara II., byla ves Žandov povýšena na město. Toto povýšení znamenalo hospodářský rozvoj, možnost konání trhů a aktivnější ekonomickou aktivitu obyvatel. Městečku vévodil opevněný kostel sv. Michaela, ten ovšem spadal pod správu Waldsassenského kláštera. Zde je vidět, jak se české a německé vlivy a moc mísily. V blízkosti Žandova byl opevněný statek, dnešní Manský Dvůr, a tvrz Amonsgrýn, dnešní Boršegrýn nad vsí Úbočí. Žandov v té době neměl vlastní hrad. Nejbližší byl strážní hrad Kynžvart, který stál na dohled od města.

Za panování Karla IV. už bylo Chebsko připojeno k Českému království. Ovšem o tato hraniční území usiloval Karlův mocný souseď Ludvík Bavor. Tehdejší páni sídlící na Kynžvartu se postavili na Ludvíkovu stranu, ale po Karlově vítězství byli z Kynžvartu vyhnáni a jejich hrad pobořen. Začátkem 14. století získal Žandov Boreš z Oseka a postavil si zde hrad - Boršegrýn. Boreš byl také velitelem posádky chebského hradu. Po jeho smrti získal Boršegrýn Hynčík Pluh z Rabštejna, který od krále dostal povolení znovu vystavět hrad Kynžvart. Tím význam Boršegrýnu značně upadl a byl pronajímán jako manství. Během husitských válek tudy mnohokrát prošla vojska a napáchala na vsích velké škody.

Místní páni se neměli rádi s chebskými měšťany a napadali obchodníky na cestách z a do Chebu. Toto a několik dalších příčin, například spor

o poddané, vedlo k chebské k tomu, že v roce 1452 Boršegrýn dobyli za podpory střelců z dnešního Marktredwitz. Nicméně obce Žandov a Amonsgrýn (Úbočí) zde zůstaly a místní poddaní zde dále hospodařili.

Protože Žandov patřil ke kynžvartskému panství, měl velmi podobný osud. V 16. století ho získali Zedtwitzové. Během třicetileté války se tu prohnala švédská i císařská vojska a po ní získal Žandov s kynžvartským panstvím rod Metternichů.

Žandovští se živilí hlavně zemědělstvím. Žilo zde také několik řemeslníků, z nichž nejpočetnější byli soukeníci. Všichni měli zisk z toho, že Žandov ležel na hlavní silnici z Chebu do Plané a Plzně. Vybudování c.k. železnice pomohlo většímu rozvoji průmyslu. V 19. století zde vznikla známá továrna na výrobu dóz a tabatěrek, která byla velmi úspěšná a vyvážela své produkty do celé Evropy. Vznikla zde pila a byl i pokus o stáčení a export kyselky Radionky z nedalekého Podlesí, ten však dopadl neúspěšně.

Stejně jako jinde v tomto kraji, po konci druhé světové války byla většina obyvatel německé národnosti odsunuta a místo nich přišli noví osadníci českého původu. Žádná velká továrna zde nebyla, a proto většina místních pracovala v zemědělství nebo dojížděla za prací do okolních měst, což přetrvává dodnes.

Úbočí – historie v souvislostech

Ves Úbočí je prvně zmiňována v roce 1360, kdy byla založena původně lesními dělníky. Lidé v Úbočí se živilí především zemědělstvím a drobnými řemesly. Od 15. do 18. století stávala v Úbočí poutní kaple, která se do dnešní doby nedochovala. V 19. století se zvýšil počet obyvatel z přibližně jednoho sta na pět set. Obec se rozvíjela, vznikaly zde i spolky. Většina obydlí měla charakter chebského hrázdného statku tak, jak můžeme vidět v nedaleké Salajně. Úbočí mělo i spolek dobrovolných hasičů. Odsunem německého obyvatelstva většina aktivit skončila a dnes je Úbočí spíše rekreačním místem.

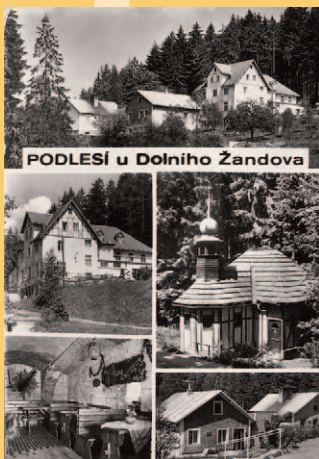
Podlesí – historie v souvislostech

Podlesí mělo podobný vývoj jako Úbočí. Hlavní činností obyvatel bylo zemědělství, i tato obec měla své dobrovolné hasiče. Na jejich tradici navázali dnešní nadšenci a ve vsi vybudovali malé muzeum hasičské techniky. Je to malá prosklená budova, jejíž expozice je k vidění 24 hodin, 7 dní v týdnu.

Praktické tipy

V Žandově stojíte za návštěvu centrum obce. V okolí Žandova navštívte Manský Dvůr a pěkně zachovaný židovský hřbitov pod zříčeninou Boršegrýna. Cestou se zastavte u hasičského muzea v Podlesí a budete-li mít čas, vydejte se k poutní kapli ve Smrkovci. Návštěva vám zabere několik desítek minut.

On-line mapa zajímavostí z letáků Mariánskolázeňska zde: <https://mapy.cz/s/1gDqz>

Zdroj: Archiv Mariánskolázeňska, Hameika RČ, www.dolnizandov.cz

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

www.marianskolazensko.info

Projekt byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu ČR z programu Ministerstva pro místní rozvoj.